

Uitvoering van het plattelandspact in de lidstaten

Beleidsnota

November 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
2. Waarom is het plattelandspact nodig?	2
3. De ingrediënten van het plattelandspact	3
3.1 Structuren en mechanismen om met plattelandsgemeenschappen samen te werken	3
3.2 Een aangewezen regeringslid en speciale diensten die zich bezighouden met plattelandskwesties op verschillende beleidsterreinen	4
3.3 Capaciteitsopbouw en netwerkondersteuning voor een brede waaier aan actoren en belanghebbenden	4
3.4 Een toekomstgerichte visie uitgevoerd door middel van holistische strategieën en actieplannen	5
3.5 Doeltreffende plattelandstoetsing en adequate gegevenssystemen	5
3.6 Passende governance-systemen om de coördinatie te vergemakkelijken	6
3.7 Mechanismen om de toewijzing van middelen te coördineren en synergieën tot stand te brengen	6

De in dit document beschreven informatie en standpunten zijn die van de auteur(s) en geven niet noodzakelijkerwijs het officiële standpunt van de Europese Commissie weer. De Commissie staat niet in voor de juistheid van de hierin vermelde gegevens en kan evenmin aansprakelijk worden gesteld voor om het even welk mogelijk gebruik van de informatie die in deze publicatie is opgenomen.

1. Inleiding

In deze beleidsnota wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste elementen, of ingrediënten, die nodig zijn om de belanghebbenden rond het plattelandspact te activeren en gezamenlijke maatregelen te bevorderen waarmee de langetermijnvisie voor de plattelandsgebieden van de EU kan worden verwezenlijkt, rekening houdend met de specifieke context van elke lidstaat of regio. Er worden ook enkele voorbeelden gegeven van hoe deze elementen in de praktijk worden omgezet. Deze publicatie is in de eerste plaats bedoeld voor nationale overheden (of regionale overheden in die lidstaten waar de wetgevings- en programmeringsbevoegdheden zich op dat niveau bevinden), maatschappelijke organisaties (met name die welke betrokken zijn bij de beleidsvorming of belangenbehartiging), onderzoekers, bedrijfsorganisaties en andere belanghebbenden met interesse voor plattelandsbeleid.

Vraagt u zich af hoe het plattelandspact in uw land of regio werkelijkheid kan worden? Dan is deze nota iets voor u!

Gefinancierd door
de Europese Unie

2. Waarom is het plattelandspact nodig?

Zoals reeds benadrukt door de voorzitter van de Europese Commissie, Ursula von der Leyen, zijn plattlandsgebieden **essentieel** voor de identiteit en het welzijn van Europa. Zij spelen ook een belangrijke rol bij het aanpakken van grote sociale en ecologische **uitdagingen**. Om plattlandsgebieden te laten gedijen, is een **gecoördineerde inspanning** van een brede groep actoren en belanghebbenden op verschillende bestuursniveaus nodig.

In 2021 heeft de Europese Commissie, na een uitgebreid gezamenlijk reflectie- en overlegproces met de belanghebbenden, een mededeling over de **langetermijnvisie voor de plattlandsgebieden van**

de EU (LTVRA) gepubliceerd. Er is een **actieplan voor het plattland** ontwikkeld om deze visie te verwezenlijken, opgebouwd rond negen vlaggenschipinitiatieven, vijftien begeleidende acties en zes **horizontale acties**, waarin de wil van de Commissie tot uiting komt om tegen 2040 sterkere, veerkrachtigere, meer verbonden en welvarende plattlandsgebieden tot stand te brengen. Een van deze horizontale acties is een voorstel voor een **plattlandspact** — een mechanisme om alle relevante belanghebbenden en bestuursniveaus te betrekken en hen aan te moedigen om actie te ondernemen zodat de langetermijnvisie kan worden verwezenlijkt.

Doelstellingen van het plattlandspact

De stem van plattlandsgebieden versterken en ze op de beleidsagenda's plaatsen

Netwerken, samenwerken en wederzijds leren

Belofte tot handelen

In juni 2023 heeft de Europese Commissie de **coördinatiegroep voor het plattlandspact** opgericht, bestaande uit de belangrijkste belanghebbenden op het plattland. Deze groep zal in de komende drie jaar het proces van het plattlandspact sturen en wordt gecoördineerd door het directoraat-generaal Landbouw en Plattlandsontwikkeling, met het directoraat-generaal Regionaal Beleid en Stadsontwikkeling als co-lead. De Commissie heeft ook het **ondersteuningsbureau voor het plattlandspact** opgericht om het pact in gang te houden en de gemeenschap te helpen haar doelstellingen te bereiken door een aantal belangrijke taken uit te voeren. Het gaat dan onder meer om het organiseren van evenementen, het verzamelen en verspreiden van goede praktijken, het coördineren van de inspanningen met andere EU-beleidsnetwerken, het ondersteunen van het gemeenschapsplatform voor het plattlandspact, het publiceren van het "Rural Vision Magazine", nieuwsbrieven en beleidsnota's, en het beheren van de website en de socialemediakanalen. De activiteiten op EU-niveau worden telkens ontworpen en uitgevoerd met een sterke betrokkenheid van de belanghebbenden. Om tot resultaten te komen, moet het **plattlandspact echter verder reiken dan het EU-niveau en ook belanghebbenden op nationaal, regionaal en lokaal niveau bereiken**. De nationale, regionale en lokale overheden zijn verantwoordelijk voor heel wat van de beleidsmaatregelen die van invloed zijn op de plattlandsgebieden, waaronder de keuze over de manier waarop EU-middelen worden gebruikt. Andere belanghebbenden, zoals maatschappelijke organisaties, spelen een belangrijke rol bij de uitwerking en uitvoering van het beleid. De langetermijnvisie kan alleen worden verwezenlijkt wanneer ook zij actief deelnemen en erbij worden betrokken. Bovendien hangen welzijn

en bestaansmiddelen in plattlandsgebieden — vooral in gebieden met specifieke beperkingen zoals bergachtige streken, eilandregio's of grensoverschrijdende gebieden — niet alleen af van de spelers die typisch geassocieerd worden met landbouw en plattlandsontwikkeling. Er is ook een rol weggelegd voor de overheidsinstanties (bv. de instanties die verantwoordelijk zijn voor onderwijs, gezondheidszorg, vervoer en andere diensten, energie, milieu of digitale infrastructuur), spelers op het gebied van stedelijk beleid, bedrijven en onderzoekers.

Afhankelijk van de behoeften en de organisatiecultuur in de EU worden er pogingen ondernomen om plattlandspacten op te zetten op verschillende niveaus (nationaal, regionaal, lokaal) en in verschillende vormen. Het is belangrijk dat **geen enkel plattlandsgebied in de EU achterblijft** en dat iedereen kan rekenen op gecoördineerde inspanningen om deze gebieden sterker, veerkrachtiger, beter verbonden en welvarender te maken. Daarom moeten belanghebbenden die geïnteresseerd zijn in de plattlandsgebieden van de EU zich aansluiten bij de gemeenschap van het plattlandspact op EU-niveau, praktische stappen zetten op hun eigen werkerterrein en ook zoeken naar de beste manieren om **het plattlandspact in hun nationale, regionale of lokale context in maatregelen om te zetten**. Deze activiteiten op verschillende niveaus zullen elkaar ondersteunen en zullen tevens helpen om de langetermijnvisie om te zetten in een concrete strategie met praktische resultaten, zoals ook gevraagd door de belanghebbenden tijdens het **forum voor plattlandsbeleid op hoog niveau** dat in Sigüenza (Spanje) is georganiseerd.

3. De ingrediënten van het plattelandspact

Lang voordat de LTVRA werd ontwikkeld, beschikten sommige EU-lidstaten (bv. Finland) al over governancestructuren om een gecoördineerd en omvattend plattlandsbeleid op verschillende thematische gebieden te realiseren, vergelijkbaar met wat wordt bepleit in het plattelandspact. In andere landen is recenter begonnen met de uitvoering van soortgelijke initiatieven als gevolg van bepaalde negatieve trends zoals de ontvolking van het platteland, de economische achteruitgang en ontevredenheid, of om de kansen te grijpen die door Europese financiering worden aangereikt (bv. in Spanje en Tsjechië). Op basis van hun eigen ervaring en van het LTVRA-proces op EU-niveau kunnen **de lidstaten een aantal elementen uitvoeren die bijdragen aan de doelstellingen van het plattelandspact** op nationaal of regionaal niveau. Deze elementen vormen een aanvulling op de elf [OESO-beginselen voor plattlandsbeleid](#) en omvatten:

- ▶ structuren en mechanismen om met plattlandsgemeenschappen samen te werken;
- ▶ een aangewezen regeringslid en speciale diensten die zich bezighouden met plattlandskwesties op verschillende beleidsterreinen;
- ▶ capaciteitsopbouw en netwerkondersteuning voor een brede waaier aan actoren en belanghebbenden;
- ▶ een toekomstgerichte visie, uitgevoerd door middel van holistische strategieën en actieplannen;
- ▶ doeltreffende plattlandstoetsing en adequate gegevenssystemen;
- ▶ passende governancestructuren om de coördinatie te vergemakkelijken, en
- ▶ mechanismen om de toewijzing van middelen te coördineren en synergieën tot stand te brengen.

Samen vormen deze elementen de ingrediënten van een geslaagd plattlandspact. De **individuele oplossingen kunnen worden aangepast** aan de nationale context, met inbegrip van specifieke rechts- en bestuurskaders, financieringsbronnen, de organisatiecultuur en de capaciteiten van de belanghebbenden.

3.1 Structuren en mechanismen om met plattlandsgemeenschappen samen te werken

Veranderingen op het platteland kunnen niet tot stand komen zonder de sterke betrokkenheid van de plattlandsgemeenschappen. Beleid dat op een participatieve manier is ontworpen en wordt uitgevoerd, heeft een veel grotere kans op slagen dan een top-downbenadering. Dit geldt vooral in plattlandsgebieden. Dergelijke betrokkenheid mag niet stoppen bij occasioneel overleg, maar moet **regelmatig en systematisch zijn en een representatieve deelname tot stand brengen** van de belanghebbenden die het sterkst betrokken zijn. Het is ook belangrijk om

deze belanghebbenden bij het **hele beleidsproces** te betrekken, van de concept- en ontwerpfasen van het beleid tot het opstellen en uitvoeren van wetgeving en het evalueren van de resultaten.

Hiervoor zijn specifieke mechanismen nodig die zijn aangepast aan de capaciteiten en beschikbaarheid van de vertegenwoordigers van de plattlandsgemeenschappen, naast activiteiten die een open discussie bevorderen (bv. debatten en workshops). Deze mechanismen kunnen verschillende vormen aannemen: bijvoorbeeld relatief formele structuren, zoals werkgroepen of coördinatiecomités, met verschillende soorten actoren (bv. de raad voor plattlandsbeleid in **Finland**), of evenementen om te helpen bij het formuleren en naar buiten brengen van de behoeften van de plattlandsgemeenschappen en om het bewustzijn van en de waardering voor de plattlandsgebieden onder het brede publiek te vergroten. Bestaande netwerken met directe banden met plattlandsgemeenschappen kunnen een belangrijke rol spelen. Dit is bijvoorbeeld mogelijk in het kader van **ationale plattlandsparlementen**, waar plattlandsgemeenschappen

Het plattlandspact in Letland

Het Letse plattlandsforum (een nationale organisatie die de belangrijkste belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld op het gebied van plattlandsontwikkeling samenbrengt) organiseert om de twee jaar het Letse parlement voor plattlandsgemeenschappen. In 2023 bracht dit evenement ongeveer 300 vertegenwoordigers van lokale en regionale overheden, bedrijven, beleidsmakers (waaronder de ministeries van Landbouw, Milieubescherming en Regionale Ontwikkeling, en Welzijn), academici, professionals op het gebied van plattlandsontwikkeling en enthousiastelingen samen. De deelnemers wisselden ervaringen uit en er werd een resolutie opgesteld die moet dienen als stappenplan voor alle beslissingen met gevolgen voor plattlandsgebieden in de komende twee jaar.

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

en maatschappelijke organisaties in dialoog kunnen gaan met beleidsmakers (zie het voorbeeld van **Letland**). Dergelijke plattlandsparlementen worden in veel EU-lidstaten georganiseerd (bv. Estland, Kroatië, Letland, Litouwen, Hongarije, Nederland, Roemenië, Slowakije, Finland, Zweden), alsook in enkele naburige landen (Albanië, Bosnië en Herzegovina, Schotland (Verenigd Koninkrijk)). Hun conclusies worden voorgelegd aan de tweejaarlijkse bijeenkomst van het [Europees Plattlandspact](#).

De langetermijnvisie voor het Europese platteland mag geen dode letter blijven, maar moet ook daadwerkelijk worden uitgevoerd. Hiervoor is een mentaliteitsverandering nodig, meer waardering voor de plattlandsgebieden, plaatsgebonden benaderingen en meer vertrouwen in de lokale bevolking. We moeten af van beleidssilo's en op een alomvattende manier naar plattlandsgebieden kijken.

© Lidija Pavić-Rogošić

Lidija Pavić-Rogošić,
lid van het EESC, ODRAZ — Duurzame ontwikkeling van gemeenschappen (HR)

3.2 Een aangewezen regeringslid en speciale diensten die zich bezighouden met plattelandskwesties op verschillende beleidsterreinen

Plattelandontwikkeling valt meestal onder de verantwoordelijkheid van een ministerie. Vaak is dat ministerie ook bevoegd voor landbouw, bosbouw en/of de voedsel economie. De beslissingen van de instanties die verantwoordelijk zijn voor economische en regionale ontwikkeling, onderwijs, gezondheidszorg en vervoer kunnen echter een even grote of zelfs grotere impact hebben op het plattelandleven. Om ervoor te zorgen dat al deze diensten samenwerken en een positieve impact op de plattelandsgebieden hebben, is sterk leiderschap nodig. Het is dan ook essentieel dat een **regeringslid wordt aangewezen dat verantwoordelijk is voor plattelandskwesties**, zodat de plattelandbevolking zich gehoord voelt. De oprichting van een speciale dienst voor plattelandskwesties kan ook helpen om de relevante overheidsinstanties bewust te maken van het belang van de plattelandsgebieden en kan de coördinatie van maatregelen vergemakkelijken. Inspirerende oplossingen zijn te vinden in bijvoorbeeld **Ierland** en **Finland**.

Finse raad voor plattlandsbeleid

Finland erkent al lang dat alle instellingen die beslissingen nemen met gevolgen voor het dagelijks leven en het ondernemerschap op het platteland, bij het plattlandsbeleid moeten worden betrokken. In dit verband werd een structuur ontwikkeld om hen samen te brengen en samenwerking mogelijk te maken: de Finse raad voor plattlandsbeleid. Deze raad is verbonden aan de Finse regering, waarbij de functies van voorzitter en vicevoorzitter gewoonlijk worden gedeeld door de minister van Landbouw en de minister van Economische Zaken en Werkgelegenheid. De 34 leden worden benoemd door de regering en vertegenwoordigen ministeries, agentschappen, de particuliere sector en maatschappelijke organisaties. Zij worden ondersteund door een secretariaat onder leiding van de secretaris-generaal, met drie plaatsvervangende secretarissen-generaal die de publieke sector, het maatschappelijk middenveld en de onderzoekinstellingen vertegenwoordigen. De meeste werkzaamheden van de raad worden uitgevoerd in thematische netwerken.

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

De toekomst van het platteland in Ierland ("Our Rural Future")

Het alomvattende beleid voor plattlandsgebieden in Ierland wordt ondersteund door Project Ireland 2040, de nationale ontwikkelingsstrategie op lange termijn, en is gebaseerd op de visie van een bloeiend Iers platteland dat onontbeerlijk is voor het nationale economische, sociale, culturele en ecologische welzijn en de ontwikkeling van het land.

Om dit te bereiken, is een uitgebreid pakket met beleidsmaatregelen uitgewerkt, waarbij voor de uitvoering van elke maatregel een specifiek overheidsdepartement is aangeduid. Het proces wordt gecoördineerd door het ministerie van Plattlands- en Gemeenschapontwikkeling en geleid door de minister, terwijl de voortgang wordt gecontroleerd door het Kabinetcomité voor Economisch Herstel en Investerings onder het voorzitterschap van de premier.

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

Een speciale dienst als deze kan ook het eerste aanspreekpunt voor belanghebbenden vormen waar zij ideeën kunnen uitwisselen of hun bezorgdheid over plattelandskwesties kunnen uiten. Het personeel bestaat idealiter uit mensen die de verschillende belanghebbenden op het platteland en de verschillende administratieve diensten begrijpen en er goed mee kunnen communiceren, maar ook ervaring hebben met andere economische sectoren of het maatschappelijk middenveld.

© Radim Sršeň

Als we kijken naar de zogeheten "geography of discontent", moeten we stoppen met praten en aan de slag gaan! Het plattelandspact en initiatieven zoals de plattelandstoetsing moeten niet alleen op EU-niveau, maar ook op het niveau van de lidstaten en op het regionale en lokale niveau worden uitgevoerd. Er is een holistische aanpak nodig, met minder bureaucratie.

Radim Sršeň, viceminister voor Regionale Zaken (CZ) en voorzitter van de coördinatiegroep plattelandspact.

3.3 Capaciteitsopbouw en netwerkondersteuning voor een brede waaier aan actoren en belanghebbenden

Om veranderingen op het platteland te verwezenlijken, is de medewerking van de belanghebbenden op het platteland essentieel. Maar om te kunnen deelnemen aan het plattelandspact hebben veel van die belanghebbenden mogelijk de steun van intermediaire organisaties nodig. Die kunnen uitleg geven, voor aanmoediging zorgen en kansen creëren om gesprekken aan te gaan, maar zij kunnen ook mensen helpen om ervaringen uit te wisselen en om meningen en standpunten te formuleren. Dit soort ondersteuning kan vooral belangrijk zijn voor inwoners van kleine afgelegen dorpen, kleinschalige landbouwers, micro-ondernemers, vrouwen en vertegenwoordigers van jongeren. Er zal mogelijk behoefte zijn aan een **systematische inspanning op lange termijn** om deze minder evidente partijen te betrekken, waarbij om te beginnen het vertrouwen moet worden opgebouwd en de belangrijkste concepten in eenvoudige taal moeten worden uitgelegd, naast het ontwikkelen van vaardigheden en gerichte opleidingen. Het vrijmaken van een budget om de reiskosten naar vergaderingen te dekken zou van groot belang kunnen zijn, vooral in grotere lidstaten (zoals **Zweden**, zie voorbeeld). Naast steun voor netwerken en participatie is het ook belangrijk om ervoor te zorgen dat plattlandsactoren toegang krijgen tot financiering en dat zij projecten kunnen uitvoeren die op het lokale niveau bijdragen aan de LTVRA. Eénloketsystemen kunnen plattlandsgemeenschappen versterken en nieuw leven inblazen door middel van activering, advies, netwerken en hulp om aan de financieringsvereisten te voldoen. Deze ondersteuning wordt al geboden door heel wat plaatselijke actiegroepen in het kader van het Leader-programma, maar kan ook door gespecialiseerde diensten worden verstrekt (zoals in het voorbeeld van de **VS**).

Zweden: belanghebbenden op het platteland betrekken en hun capaciteit opbouwen

De betrokkenheid van belanghebbenden bij plattlandskwesties in Zweden wordt gefaciliteerd door het nationaal netwerk voor het platteland (NNP). De nationale en regionale belanghebbenden op het platteland (ongeacht of zij het gemeenschappelijk landbouwbeleid uitvoeren) worden aangemoedigd om een formeel lidmaatschap aan te vragen en zich ertoe te verbinden actief deel te nemen aan thematische werkgroepen. Daarnaast kunnen zij optreden als tussenpersonen om de beleidsdialoog naar het lokale niveau te helpen brengen. Om de deelname van actoren uit het maatschappelijk middenveld mogelijk te maken, beschikt het NNP over middelen om reiskosten te financieren en zelfs vergoedingen te verstrekken (voor vrijwilligers).

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

Verenigde Staten: plattelandsgemeenschappen helpen om toegang te krijgen tot informatie en financiering

In de VS werken federale agentschappen en commissies die verantwoordelijk zijn voor plattelandskwesties samen om ervoor te zorgen dat de plattelandsgemeenschappen gelijke toegang tot federale financiering hebben. Zij delen ook hun expertise om deze gemeenschappen te helpen de lokale prioriteiten te verduidelijken en financiering aan te vragen voor het creëren van banen en infrastructuur, en om de gemeenschap te verbeteren.

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

Het programma France Ruralités

Voortbouwend op de uitvoering van haar eerste nationale plattelandsgedraaide lanceerde de Franse regering in 2023 een uitgebreid programma om de plattlandsgebieden te stimuleren. Dit programma heeft vier pijlers: technische ondersteuning bij investeringsprojecten voor gemeenten, meer financiering voor biodiversiteit om de milieuwaaarde van het platteland te valoriseren, praktische oplossingen voor het dagelijks leven (mobiliteit, onderwijs, gezondheid, cultuur, huisvesting enz.) en een nieuw systeem voor het ontwerpen van vernieuwingsgebieden op het platteland die op een belastingvermindering kunnen rekenen. Een belangrijk onderdeel van het programma is de bevordering van “derde plaatsen” om collectieve innovatie te stimuleren.

Het programma werd gezamenlijk gelanceerd door de premier, de minister van Ecologische Transitie en Territoriale Cohesie en de staatssecretaris voor Lokale overheden en Plattlandszaken. De resultaten zullen worden gemonitord aan de hand van indicatoren zoals het percentage leegstaande huizen op het platteland, het aantal nieuwe bedrijven op het platteland en het percentage burgers dat vindt dat het platteland een goede plek is om te wonen.

Meer informatie is [hier](#) te vinden (in het Frans).

Om de begunstigden op het platteland beter bewust te maken van de relevante Europese fondsen heeft de Europese Commissie op 6 februari 2024 een toolkit uitgebracht over de mogelijkheden voor EU-financiering voor plattlandsgebieden. Hiermee is alle informatie samengebracht op één plek die toegankelijk is voor lokale overheden, belanghebbenden, projectleiders en beheersautoriteiten, zodat zij optimaal kunnen gebruikmaken van de nieuwe mogelijkheden die in de EU-begroting voor 2021-2027 zijn voorzien.

3.4 Een toekomstgerichte visie uitgevoerd door middel van holistische strategieën en actieplannen

Om de uitdagingen waar plattlandsgebieden voor staan aan te pakken, moeten beleidsmakers een duidelijke visie hebben voor de richting die op lange termijn moet worden gevolgd. Plattlandsgemeenschappen en mensen die in het platteland willen investeren, zich er willen vestigen of er willen werken, vooral jongeren, moeten erop kunnen rekenen dat de beleidssteun nog vele jaren beschikbaar zal zijn. Hiervoor is een brede consensus nodig bij de politieke groeperingen en het maatschappelijk middenveld (met inbegrip van zowel plattlands- als stedelijke organisaties), landbouwers, kleine en middelgrote ondernemingen, jongeren en allerlei economische en maatschappelijke actoren. Daarnaast zijn mogelijk ook doeltreffende voorzieningen voor conflictbeheersing nodig. Op basis van consensus en de betrokkenheid van belangrijke overheidsdiensten kan de **continuïteit op lange termijn** worden verzekerd en kunnen voldoende — personele, institutionele en financiële — middelen worden veiliggesteld om een visie om te zetten in realiteit.

Een holistische, multisectorale strategie is ook essentieel om deze visie werkelijkheid te laten worden. Aangezien het plattlandsbeleid voor meervoudige en complexe uitdagingen staat, zijn versnipperde maatregelen niet doeltreffend. Pogingen om één enkel probleem aan te pakken of één doelgroep te ondersteunen, kunnen zelfs een averechts effect hebben. Via een holistische en geïntegreerde aanpak kan rekening worden gehouden met de sociale, economische en ecologische aspecten van het plattlandsleven, die in veel gevallen met elkaar verbonden zijn (zie het voorbeeld van **Frankrijk**). Een nationaal of regionaal plattlandspact kan de eerste stap zijn in het samenbrengen van verschillende beleidsonderdelen en het tot stand brengen van een **breder, meer geïntegreerd beeld** van de plattlandsgebieden. Dit moet worden vertaald in **praktische stappen** die een samenhangend actieplan vormen, waarin duidelijk wordt aangegeven wie waarvoor verantwoordelijk is en hoe de voortgang kan worden gecontroleerd en geëvalueerd.

3.5 Doeltreffende plattlandstoetsing en adequate gegevenssystemen

Aangezien veel bestuurlijke en wetsbesluiten gevolgen hebben voor de plattlandsgebieden, is er een mechanisme nodig om de positieve gevolgen te maximaliseren en de negatieve te beperken. Plattlandstoetsing is een mechanisme dat de gevolgen van nieuwe regels, plannen of programma's voor de plattlandsgebieden inventariseert en beoordeelt. Om te kunnen slagen, moet deze toetsing worden geïntegreerd in het hele **governancesysteem** en worden afgestemd op de specifieke bestuurlijke structuur van een land/regio. Volgens het [2020 Rural Proofing Report](#) is op elk ministerie in het **VK** een verantwoordelijke persoon voor plattlandstoetsing aangewezen die plattlandstoetsing op zijn beleidsterrein moet voorstaan. De overheid heeft ook [praktische richtsnoeren opgesteld om rekening te houden met de gevolgen van het beleid voor de plattlandsgebieden](#). In **Finland** is plattlandstoetsing geïntegreerd in de richtsnoeren van het ministerie van Justitie over de effectbeoordeling van wetsvoorstellen van de regering en zijn er voor plattlandstoetsing ook gebruiksvriendelijke beoordelingsmethoden opgezet, naast opleidingen voor en **bewustmaking van wetgevers**. De [themagroep plattlandstoetsing van het ENPO](#) heeft een analytisch kader opgesteld, alsook aanbevelingen voor plattlandstoetsing op nationaal, regionaal en lokaal niveau.

Om de gevolgen van beslissingen voor plattlandsgebieden te beoordelen en de voortgang van de uitvoering van beleid en strategieën te meten, is de toegang tot **gegevens van hoge kwaliteit** essentieel. De Spaanse regio Catalonië publiceert twee keer per jaar een uitgebreid naslagwerk met gedetailleerde statistieken over de plattlandsgebieden. Deze gegevens worden door de regionale stuurgroep voor [plattlandsvisie](#) gebruikt om nieuwe wetsvoorstellen te monitoren en de gevolgen voor plattlandsgebieden te beoordelen. In het nationale informatiesysteem voor regionale ontwikkeling en ruimtelijke ordening ([www.teir.hu](#)) in Hongarije worden plattlandsgegevens uit verschillende bronnen geïntegreerd met behulp van een speciale Leader-module, waarna de gegevens aan plaatselijke actiegroepen en gemeenten worden verstrekt. Empirisch onderbouwde besluitvorming over plattlandskwesties kan ook worden ondersteund door de [waarnemingspost voor het platteland](#), die in december 2022 door de Europese Commissie is opgericht om gegevens over plattlandsgebieden in de EU te centraliseren, te analyseren en te verspreiden.

3.6 Passende governancesystemen om de coördinatie te vergemakkelijken

Vanwege het belang om een groot aantal verschillende beleidsactoren bij de plattelandsonwikkeling te betrekken, is het essentieel dat een systeem wordt opgezet om de coördinatie zowel **horizontaal** (bv. tussen verschillende sectorale ministeries) als **verticaal** (tussen verschillende bestuursniveaus: nationaal, regionaal, subregionaal en lokaal) te vergemakkelijken. Deze coördinatie moet helpen dubbel werk of tegenstrijdige maatregelen te voorkomen en synergieën te creëren. Bij een meerlagig bestuursmodel moeten maatschappelijke organisaties, bedrijven en sociale partners worden betrokken. Er moeten mechanismen en stimulansen komen zodat de verschillende diensten en bestuursniveaus regelmatig met elkaar communiceren en de samenwerking zich niet beperkt tot de uitwisseling van informatie, maar ook een open, participatieve discussie en planning van gezamenlijke activiteiten mogelijk maakt.

Regelmatige bijeenkomsten, bij voorkeur in een informeel kader, met personeelsleden die verantwoordelijk zijn voor verschillende beleidsinstrumenten, kunnen de moeite waard zijn om het **vertrouwen en een gemeenschappelijk begrip** van de uitdagingen en doelstellingen op te bouwen. Duidelijke verantwoordelijkheden voor specifieke taken en een sterke legitimiteit van de instantie die belast is met de coördinatie zijn ook zeer belangrijk, zoals geïllustreerd in het voorbeeld van **Spanje**. Sommige lidstaten hebben [raden voor voedselbeleid](#) die als inspiratiemodel kunnen dienen voor platforms met meerdere belanghebbenden.

De ontvolking van het platteland tegengaan in Castilla-La Mancha

In 2021 nam de Spaanse regio Castilla-La Mancha een speciale wet aan met economische, sociale en fiscale maatregelen om de ontvolking tegen te gaan en de plattlandsgebieden te ontwikkelen. Het sterke leiderschap van de regionale vicepresident, met de steun van een speciale commissaris voor demografische uitdagingen, was van cruciaal belang om alle regionale overheidsdepartementen (zoals landbouw, onderwijs, gezondheidszorg en vervoer) te mobiliseren voor en te betrekken bij de ontwikkeling van de wet en de uitvoering van een regionale strategie om die wet te realiseren.

Deze strategie bevat een brede waaier aan maatregelen, waarvoor 3 322 miljoen EUR wordt vrijgemaakt uit regionale, nationale en EU-fondsen, waaronder NextGenerationEU. Om de strategie te coördineren, is een regionale raad voor de ontwikkeling van het platteland en de strijd tegen ontvolking opgericht, waarin vertegenwoordigers van alle regionale regeringsdepartementen, provinciale raden en lokale instanties zitting hebben, samen met belangrijke sociaal-economische actoren (bv. de vakbonden, het bedrijfsleven, de universiteiten en het maatschappelijk middenveld).

Meer informatie is [hier](#) te vinden.

© Albert Puigvert

Om de uitdagingen van het platteland aan te gaan, moeten we een **transversaal beleid** ontwikkelen waarbij alle **bestuursniveaus betrokken zijn**. In **Catalonië was het plattlands pact het resultaat van een participatief proces en bij het beheer ervan zijn het maatschappelijk middenveld, de regering en het parlement betrokken**.

Albert Puigvert, Vereniging van plattlandsinitiatieven in Catalonië (ES).

3.7 Mechanismen om de toewijzing van middelen te coördineren en synergieën tot stand te brengen

Voor een doeltreffende ondersteuning van de plattlandsgebieden is niet alleen een goede coördinatie tussen de verschillende instanties nodig, maar moeten ook de **verschillende financieringsbronnen** — Europees, nationaal, regionaal en lokaal — **aan elkaar worden gekoppeld** om er zeker van te zijn dat de gecombineerde instrumenten voldoende zijn om aan de behoeften van het platteland te voldoen en aangepast zijn aan de realiteit van de begunstigen (kleinschalige projecten, beperkte administratieve capaciteit enz.). Het Europees Landbouwfonds voor plattlandsontwikkeling (Elfpo) en het cohesiebeleid (EFRO, ESF) zijn de belangrijkste bronnen van EU-financiering voor plattlandsverandering, maar verschillende andere fondsen (herstel- en veerkrachtfaciliteit) en programma's (bv. Erasmus, LIFE) kunnen ook een rol spelen. Via een meerfondsenaanpak kunnen deze financieringsstromen ook worden **gecombineerd** om nog meer mogelijkheden te creëren voor acties op het terrein, zoals het geval is in **Tsjechië**. De nationale en regionale beheersautoriteiten kunnen de toegang tot financiering voor belanghebbenden op het platteland vergemakkelijken door speciale financieringsstromen op te zetten die **gericht zijn op plattlandsgebieden** en door eenvoudige, gebruiksvriendelijke regels op te stellen met betrekking tot de aanvraag, subsidiabiliteit en verslaglegging over de verschillende fondsen heen. Dit is bijvoorbeeld in de periode 2014-2020 gedaan door **Zweden**, waarbij alle vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkelingsfinanciering voor plattlandsgebieden uit vier EU-fondsen (Elfpo, EFRO, ESF en EFMZV) door één enkele autoriteit werd beheerd en via een geharmoniseerde reeks regels werd uitgevoerd.

Een andere oplossing is een éénloketsysteem op lokaal, regionaal of nationaal niveau om plattlandsgemeenten, bedrijven en ngo's te ondersteunen bij de toegang tot overheidsfinanciering. In sommige lidstaten (bijvoorbeeld in de [regio Tirol in Oostenrijk](#)) wordt deze rol vervuld door plaatselijke actiegroepen in het kader van het Leader-programma.

Concept voor plattlandsontwikkeling in Tsjechië

Tsjechië combineerde in de periode 2014-2020 verschillende EU-fondsen voor plattlandsgebieden. De 178 plaatselijke actiegroepen op het platteland bestreken samen bijna alle Tsjechische plattlandsgebieden en maakten gebruik van het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling (EFRO), het Europees Sociaal Fonds (ESF) en het Elfpo, waarbij de meeste financiering uit het EFRO kwam. Voortbouwend op deze ervaring ontwierp Tsjechië in 2020 zijn concept voor plattlandsontwikkeling onder toezicht van het ministerie van Regionale Ontwikkeling, waarbij diverse financieringsbronnen werden gecombineerd via territoriale instrumenten en Smart-strategieën.

Tijdens het Tsjechische voorzitterschap van de EU werd het **Tsjechische plattlands pact** opgestart. Dit brengt burgers, lokale overheden en andere partners samen om plattlandsontwikkeling in het land te bevorderen.

Meer informatie is [hier](#) en [hier](#) te vinden.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024

© Europese Unie, 2024. CC-BY 4.0

Foto omslag: © Monkey Business Images, Canva.com

Dit programma wordt uitgevoerd door:

PRINT ISBN 978-92-68-13018-6
PDF ISBN 978-92-68-12974-6

doi:10.2762/257797
doi:10.2762/830721

KF-09-24-088-NL-C
KF-09-24-088-NL-N

Gefinancierd door
de Europese Unie

RURAL PACT